

La Suva dat tips da «survival» per visitaders d'open airs

Co seschurmegiar d'accidents a caschun da gronds events?

DA SUSI ROTHMUND / ANR

■ **Temps da stad ei era temps dad open air ed il plascher da tedlar musica live ella fuola da glieud ei gronds. Cheu vegn ei bein a schabegiar nuot? Ils tips che la Suva dat en quei connex gidan per che la stad da festivals resti en buna memoria.** Mintg'excursiun mereta ina buna preparaziun. «Perfin sche l'excursiun ei 'mo' in open air – era quei sa esser malign», scriva la Suva en in comunicau als mieds da massa. Igl Institut svizzer d'assicuranza d'accidents ha dumandau expertas ed experts – digl acusticher al profi da festivals – e vuliu saver co ins «surviva» il meglier talas occurrenzas grondas. L'anr ha resumau enqual punct.

Cu, nua e cun tgi?

Ei dat festivals per mintga gust e mintga budget. Cumpareglie il datums, «Line-Ups», cuosts, vossas pusseivladads d'arivar e star sur notg e dumandei collegas ni via plattafuormas tgi ch'ha gust d'accompanjar vus. En dus ni daplirs fa la viseta buca mo dapli plascher. Ins sa era gidar in l'auter e sebrattar da baghegiar si tendas, star en retscha als stans, grillar comunablaimein ni chillar. En gruppa essas vus era pli segirs – permess che vus mireis in da l'auter.

Adatg dall'udida

A caschun d'open airs vegn la musica messa pulitamein dad ault – denton sulet el rom dil lubiu. Dapi il zercladur 2019 valan cundiziuns extendidas digl Uffeci federal da sanadad publica. Organisatur da concerts, open airs e festivals cun ina intensitad dil tun da varga 93 dB ella media d'in'ura ein obligai da dar giu gratuitamein schurmetgs d'udida. Pil solit ei quei favoreivels stappuns (oropax) en colurs vivas. Tenor la Suva sminueschan ei fetg la canera, ein denton plitost adattai sco schurmetg d'udida tier caneras en in ambient industrial (ni per durir senza disturbis) e buca ton per guder musica. Ils stappuns mellens ein denton aunc adina megliers che negin schurmetg. Tgi che careza la musica e fa atenziun dalla sanadad cumpra il meglier in schurmetg d'udida cun caracteristica dall'isolaziun acustica lineara. Tals schur-

Igl ei stad e temps da festivals – forsa po in ni l'auter tip dalla Suva gidar – per exempel quel da purtar buns calzers.

FOTO S. ROTHMUND (ARCHIV)

metgs falsificheschon mo pauc il tun dalla musica e porschan – sch'ei vegnan purtai endretg – avunda schurmetg tier aults levels da canera. Denton secapescha buca sch'ins stat directamein avon ils aultplidaders. Tals stappuns neutrals da tun consistan ord treis lamellas da gomma conicas che san vegnir stuschadas el l'ureglia e puspei vegnir allontanadas senza problems. Quels stappuns cussegliu la Suva buca sulet als visitaders da concerts, mobein era als musicists. Per afons ein ils pamirs adattai, els pon vegnir adattai alla grondezia da lur tgaus. Tuts artechels numnai pon vegnir cumprai tier la plattafuorma «sapro.ch». Ina regla generala di ch'ei seigi memia dad ault sch'ins sa buca pli discuorer cun enzatgi ch'ei sin in meter distanza. Sch'enzatgi ha suenter concerts il sentiment d'aver «vatta» ellas ureglias ni «ha che schula» per muments, lu ein quei indezis per in'udida surstrapazzada. Svaneschon quels simptoms buca enteifer 24 uras cussegliu la Suva d'ir tier in miedi d'ureglias.

Segirar caussas da valeta

In pign sacados ni ina tastga entuorn veta ein adattai per haver sut controlla ellas fuollas da glieud caussas sco la buorsa, il telefonin, cabels da cagar ni era schurmetgs dall'aura e bubrondas. Prudent eis ei era da far a casa ina copia da segirtad dallas datas impurtontas sil telefonin, per cass che quel mass empaglia, vegness engulaus ni mass a piarder. Tier biaras segiradas dat ei polissas specialas per la sesiun da festivals.

Sulegl, plievglia e buglia

Per evitar arsentadas dil sulegl ni da pigliar freid cussegliu il experts (e segir era las mummas) da prender cun sesez ina leva giacca, crema da sulegl cun in ault factur da schurmetg ed in capi. En tenda eis ei plinavon bien d'aver resti da sescumiar, il meglier pachetau en satgets da plastica. Era da tschiel neblu sa la pial vegnir cotschna! Il meglier mied per sferdentar il tgiarp ei da star ell'umbriva e beiber bia (aau). Sche quei va buca – per ex-

empel ella massa avon la tribuna – san divur vaporisaders d'aua sco per bugnar matgs per far bletsch il tgaug e la pial.

Cumadeivel ed emperneivel

Igl ei decisiv da purtar ils dretgs calzers durant in open air. Secapescha carmala la stad da purtar flipflops, espadrilles ni sandalas. Durant la stad en svizra ei plievglia denton praticamein strusch d'evitar e lu daventan praus isai dils hosps ni ruosnetas veritablas ruschnas ni traplas da buglia. Meglier eis ei da trer en pantoflas ni levs calzers da trekking che dattan sustegn e protegian era encunter blessuras entras scalgias, crutschs da tendas ed aschia vinavon. Dalla vart segira ein ils visitaders cun stivals da gomma – per enqualin ei il ver sentiment dad open air numnadamein per lu cheu cu ei san fullar via tras la buglia.

Era durant tedlar musica ei la regeneraziun corporala impurtonta. Encunter la seit gidan bubrondas isotonicas bein

ed era encunter il barbajiat. Oravontut per tals che saltan e seglian ditg avon la tribuna senza beiber enzatgei regia il prighel d'in'attacca da fleivlezia. Per quei pachetei el sacados ina butteglia e bastunets d'energia.

Higiene e parasits

El necessaire vegn cussegliu da pachetar in pac fazalets reffrestgentonts, in liquid da desinfectar e fazalets da pupi. Era il pupi da tualetta, igl uorden da far la duscha, e quei da lavar dents duei buca muncar. Ils experts interrogai dalla Suva cusseglian era da pachetar en tabletas encunter mal il tgaug, plasters ed in etg per pintgas blessuras. Els cusseglian plinavon in spray encunter mustgas e muschins e da controllar sch'ins ei buca vegnius murdus da reischens. Ei quei il cass duein quellas vegnir allontanadas aschi spert sco pusseivel (cun ina pinzetta gitta) e controllar ch'il tgaug resti buca en. (Ulteriuras informaziuns davart reischens anfleis vus ella reit). Encunter auters «visitaders da festivals nungjavischai» gidan el seracass schulets da signal e vaporisaders da peiver.

Segirtad e solidaritad

La Suva dat plinavon era cussegls davart far si la tenda, mo da publicar quels desistins nus. Ils visitaders ston numnadamein prender ils plazs ch'ei aunc libers e stattan per quei gia ditg avon l'avertura en retscha. Impurtonta al festival ei era l'informaziun. Ei vegn cussegliu da s'informar ordavon tgei che marscha cu e nua e d'informar collegas e parents a casa nua ch'ins va. Il telefonin duei vegnir tschentaus en e sche necessari vegnir cargau ad ina staziun publica ni cun in agen «powerbank». Aschia pon ins clamar per agid en in cass urgent. La prevenziun d'accidents entscheiva tier mintgin sez. Ils experts cusseglian da mirar per sesez ed era pils auters. Gidei e dumandei per agid! Bien eis ei adina era da saver nua ch'il proxim post da sanidat sesanfla e nua ch'ils menaders dil festival han lur post.

Impurtont eis ei era d'esser sil current via medias socialas e cun risguardar las informaziuns che l'organizaziun dil festival communichescha.

Visetas guidadas a Sagogn

■ Il vitg da Sagogn ha ina fetg interessanta historia culturala e biars cantuns zuppai e nischas nunenconuschentas. La Pro Sagogn vulesch mussar quels scazis ed organischescha duas guidadas cul historicher local *Augustin Beeli*.

Sonda, ils 20 da fenadur e vendergi, ils 26 da fenadur 2019 muossa el differents misteris e pedras da Sagogn e decla-

ra il fatgs historics. Il Casti Aspermont arva specialmein per quellas guidadas sias portas.

La viseta el casti cun la schinumnada sala dils giunchers vegn ad esser in punct culminont dallas fetg interessantas guidadas. Ellas san vegnir recumandadas buca mo a hosps, mobein era ad indigens. Partenza allas 16.30 sil parcadi dal-

la scola da Sagogn, fin circa allas 18.30. Las guidadas vegnan menadas atras da tutt'aura.

S'annunziar ei buca necessari. Cuosts per carschi: 15 francs per persuna, commembers dalla Pro Sagogn e possessurs da cartas da hosps da Sagogn 5 francs.

Ulteriuras informaziuns: www.prosagogn.ch

Alois Poltéra

Augustin Beeli durant ina guidada.

La sala dils giunchers el Casti Aspermont.

Casti Aspermont.

FOTOS A. POLTÉRA